HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורבי אלעזר אוסר אוכן המגרש את היתומה והחזירה מותרת ליבם ורבי אלעזר אוסר קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב בוהחזירה דברי הכל אסורה ליבם: **גמ'** אמר עיפה מאי טעמא דרבי אלעזר (א)הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסורא אמרו ליה רבנן לעיפה אי הכי חליצה נמי לא תיבעי וכי תימא הכי נמי והתניא משום רבי אלעזר אמרו חולצת אלא אמר עיפה ר' אלעזר לא ידענא מאי טעמא אמר אביי היינו טעמא דרבי אלעזר מספקא ליה אי מיתה מפלת אי נשואין הראשונים מפילים אי מיתה מפלת הא רמיא קמיה לייבום אי נשואין הראשונים מפילים הא עמדה עליו שעה אחת באיסור רבא אמר לעולם פשיטא לרבי אלעזר דמיתה מפלת ומיהו הכל בקיאין בגירושין ואין הכל בקיאין בחזרה אדרבה חזרה כיון דיתבא תותיה אית ליה קלא מי לא עסקינן דאהדרה באורתא ושכיב בצפרא רב אשי אמר היינו טעמא דרבי אלעזר דגזר הני משום יתומה בחיי האב והחזירה הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב והחזירה דברי הכל שאסורה ליבם האי מאי למימרא פשיטא אלא לאו הא קמ"ל טעמא דר' אלעזר דגזר הנך משום האי שמע מינה תניא כוותיה דרב אשי (ב)מודים חכמים לר' אלעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא כיתומה בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה בד"א שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה גאבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה אי נמי החזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת או חולצת או מתייבמת משום רבי אלעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת בעא מיניה רבא מרב נחמן צרתה מהו אמר ליה (ג)היא גופה גזירה ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה והא תניא משום רבי אלעזר אמרו היא וצרתה חולצת (ד)היא וצרתה סלקא דעתך אלא לאו או היא או צרתה חולצת לאו תרוצי קמתרצת תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת: **מתני'** דשני אחין נשואין לשתי אחיות (ה)קטנות ומת בעלה של אחת מהן [א] הלזו תצא משום אחות אשה [ב] וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא הקטנה משום אחות אשה מת בעלה של גדולה רבי (ו)אליעזר אומר המלמדין את הקטנה שתמאן בו רבן גמליאל אומר זאם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה רבי יהושע אומר (ח)אי לו על אשתו אי לו על אשת אחיו מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה: **גמ'** ומי שרי והתני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק משלשה דברים ידבק בשלשה דברים ובחליצה ובהבאת שלום ובהפרת נדרים ויתרחק משלשה דברים זמן המיאון ומן הפקדונות ומן הערבונות מיאון דמצוה שאני: גופא תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול דתניא (ט)אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר בהבאת שלום דכתיב 1בקש שלום ורדפהו ואמר

ורבי אלעזר אוסר. מפרש טעמא בגמ': **וכן המגרש היתומה.** קטנה שהשיאוה אמה ואחיה והחזירה בין בקטנותה בין בגדלותה מותרת ליבם כדאמר דמיתה מפלת ובשעת מיתה היתה אשתו: **קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה.** בקטנותה °וקבל אביה (א) גיטה כדאמר בפרק נערה שנתפתתה (כתובות מו:) (ב) ומקבל את גיטה הרי היא כיתומה בחיי האב אע"פ שאביה חי הוא היא כיתומה לענין קידושין דשוב אין לו כח לקבל קידושיה כדאמר התם אם משהשיאה אין לאביה רשות בה: **והחזירה בקטנותה אסורה ליבם.** אם מת בקטנותה ואפי' לרבנן דגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה דקידושי י)קטנה אינן כלום הואיל ופקע זכות אב והיא אין לה יד והויא לה כגרושה ועומדת: **גמ' עיפה.** שם חכם: **שעה אחת.** באיסור גרושת אחיו שהיא בכרת: **אי מיתת בעל מפלת.** לייבום או כח נישואין הראשונים: **בקיאים בגירושין.** הכל רואין שגרשה דגירושין קלא אית להו אבל חזרה לית ליה קלא דזימנין דקא מהדר לה באורתא ושכיב בצפרא דלא חזו אינשי בחזרתה ואמרי זה מייבם גרושת אחיו: **מי לא עסקינן.** מי ליכא לאוקומי נמי מתני' בהכי דזימנין דהוי הכי: **דגזר הנך.** כל מוחזרת גזר משום יתומה בחיי האב דאמרי' במתני' דלאחר חזרתה הרי היא כגרושה: **פשיטא.** דהואיל ואין לאביה רשות בה והיא קטנה אין חזרתה חזרה והרי היא כגרושה אלא להכי תנייה במתני' לאשמועינן דטעמא דקמייתא משום הא: **בד"א.** דחכמים מודים כשגירשה כשהיא קטנה וקבל אביה גיטה והחזירה כשהיא קטנה דאין כח לא לאביה ולא לה לקדשה ומת כשהיא קטנה דלא בעלה משגדלה דתהוי ביאה משגדלה קידושין: **וגדלה אצלו.** אמרי' סתם ביאה ראשונה משגדלה קידושין הן: **משום ר' אלעזר אמרו כו'.** ומדקתני לעיל ומודים חכמים לרבי אלעזר ביתומה בחיי האב אלמא איירי בה רבי אלעזר דטעמא דבאחרייתא משום הא: **צרתה.** דמוחזרת גדולה לר"א מהו: **היא גופא גזירה.** משום יתומה בחיי האב: **גזירה לגזירה.** צרתה אטו היא: **היא חולצת.** אם בא יבם להזקק לה חולצת ופוטרת צרתה ולא מתייבמת אבל אם נזקק לצרתה או חולצת או מתייבמת והיא נפטרת: **מתני' תצא משום אחות אשה.** ופטורה מחליצה ומייבום: **מת בעלה של גדולה.** ונפלה לפני בעל הקטנה זיקתה של גדולה שהיא מן התורה אוסרת הקטנה עליו דנישואיה מדרבנן ולא אלימא לאפקועי זיקה דאורייתא והויא לה אחות זקוקתו ומה יעשו: **רבי אליעזר אומר מלמדין הקטנה שתמאן בו.** ותעקור נישואיה ויהא מייבם את הגדולה: **ר"ג אומר.** אין זיקתה אוסרת את זו דר"ג סובר אין זיקה כלומר לא אלימא זיקה כדפי' בפ' ר"ג (לעיל נא.) הלכך אם מיאנה מיאנה ותתייבם גדולה ואם לאו תמתין קטנה אצלו עד שתגדיל ויהיו נישואיה גמורין ותצא הלזו משום אחות אשה אבל מיחלץ לגדולה לא דפסל את הקטנה עליו משום אחות חלוצה: **אי לו.** אוי לו: **מוציא את אשתו בגט.** ואין מלמדין אותה למאן כדאמר בגמ' יתרחק אדם מן המיאונין ומיתב נמי לא יתבה תותיה דקסבר יש זיקה אלא תצא בגט וזו לא תתייבם משום אחות גרושה אלא תצא בחליצה: **גמ' ומי שרי.** ללמד קטנה שתמאן: **ידבק אדם כו'.** מפרש טעמא דכולהו לקמן: **מן ערבון.** שלא יהא ערב: **כאבא שאול.** פרק החולץ [לעיל לט:] הכונס יבמתו לשם נוי וכו':

וא"ר

היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה. פי' בקונטרס היא גופה גזירה משום יתומה בחיי האב ואין נראה לר"י דהא רב אשי הוא דאמר להאי טעמא ולא רבא אלא יש לפרש היא גופה גזירה שמא יאמרו העולם ייבם גרושת אחיו לפי שהכל בקיאין בגירושין ואין הכל בקיאין בחזרה כדאמר רבא לעיל ולאו דוקא קאמר גזירה לגזירה דלא שייך הכא אלא כלומר אינה אלא איסורא דרבנן: **ויתרחק** מן המיאונים. פר"ח בריש פירקין (לעיל קז:) בשם גאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראיה שהיא בוגרת כדי להתרחק מן המיאונים והא דתקינו לה רבנן נישואין כדאמר לקמן (דף קיב:) צריך לומר לדברי הגאון דהיינו דוקא היכא שיש לחוש שלא ינהגו בה מנהג הפקר ומיהו מהכא אין לו ראיה אלא שלא ילמדוה למאן:

אתיא

מסורת הש"ס

א) לעיל כח. מא., ב) כתובות עג:, ג) [לעיל כא: וש"נ], ד) [לעיל יא:], ה) [צ"ל יתומות קטנות וכ"א במשנה שבמשניות], ו) (צ"ל אלעזר), ז) לעיל יח. עט: נדה ח., ח) לעיל כט., ט) [לעיל ג.] ודף לט:, י) ס"א חזרה,

תורה אור השלם

1. סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃
תהלים לד טו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה קטנה שהשיאה וכו' וקבל אביה גיטה וכו'. ע' קדושין מג ע"ב ברש"י ד"ה היא ואביה ובסנהדרין סט ע"א ברש"י ד"ה קנאה. וע' קידושין דף י ע"א תוד"ה ומקבל ושם מג ע"ב תוד"ה תנן התם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קטנה וכו' וקבל אביה גיטה. נ"ב ומה שקשה על זה דהרי כאן פרש"י דהיינו בקיבל אביה ובמשנה האב זכאי פרש"י היכא דניסת שוב אין להאב זכות בה אף לקבל את גיטה עי' מהר"ס פאלדווי: (ב) בא"ד ומשקיבל את גיטה הרי היא כיתומה:

הגהות הגר"א

[א] במשנה הלזו. נמחק (וכן ליתא במשניות ובירושלמי): [ב] שם וכן שתי חרשות. נמחק (דכולהי דינייהו קתני לקמן בפרק חרש וכאן לא נחית להכי משו"ה לא תני בסיפא ג"כ פקחת וחרשת):

מוסף רש"י

גזירה לגזירה. הא דאמרינן בכולי הש"ס אין גוזרין גזירה לגזירה, מהאי קרא נפקא (ויקרא יח) ושמרתם את משמרתי, עשו משמרת, כלומר גזירה למשמרתי לתורתי, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזירה לגזירה (ביצה ב:). **מת בעלה של גדולה.** ונמצאת זקוקה ליבם, בעל הקטנה, ודוחה זיקתה נישואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו שאין נישואי קטנה כלום, ואם יגרשנה לקטנה בגט שוב אין יכול לייבם את הגדולה שאחות גרושתו היא (נדה ח.). **מלמדין את הקטנה שתמאן בו.** ומיאון עוקר נישואין הראשונים ומותר לייבם הגדולה (שם) שתמאן בו בבעלה ותעקור קדושיה למפרע ותעשה כל בעילותיה כאילו הן של זנות, דתנן (לעיל נו.) נושאין על האנוסה ועל המפותה (ברכות כז.) שזיקתה של זו (הגדולה) חמורה לאסור הקטנה עליו, שלא היו נישואיה גמורים שמא תמאן, ולכך לא תוציא את זו משום אחות אשה (לעיל יח.). **אם מיאנה מיאנה.** ותתייבם הגדולה, **ואם לאו תמתין.** גדולה, **עד שתגדיל.** קטנה, ויבעול ויהיו קידושין גמורין, **ותצא הלזו.** גדולה, משום אחות אשה (לעיל יח.).

עין משפט נר מצוה

טז א ב מיי' פ"ז מהל' יבום הל' יג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף טז:
יז ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף יז:
יח ד מיי' פ"ז מהל' יבום הלכה טו סמג עשין נא טוש"ע שם סימן קעה סעיף ט:
יט ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:
כ ו ז מיי' פ"י מהל' גירושין הל' טז:

תוס' חד מקמאי

תניא מודים [חכמים] לר"א (ביבמה) [בקטנה] שהשיאה אביה ונתגרשה שהיא יתומה בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושים גמורים ואין חזרתה חזרה גמורה לכאורה משמע שמותרת לעלמא בלא חליצה מפני שהיא ערוה מן התורה אלא דבירושלמי משמע שיתומה בחיי האב צריכה חליצה וטעמא דמילתא אע"פ שהיא ערוה מן התורה אין הכל בקיאים בחזרתה שאין חזרתה חזרה גמורה ולפיכך צריכה חליצה: בעא מניה רבא מרב נחמן צרתה מהו א"ל היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה הלכך צרתה או חולצת או מתיבמת אליבא דר"א הוא דדייק וקמבעיא ליה הכי דאילו לרבנן אם אינה יתומה בחיי האב אפי' היא מותרת ליבם. ואם היא יתומה בחיי האב כיון דהיא ערוה מן התורה פשיטא שצרתה [צרת] ערוה היא ואינה מתיבמת אלא ודאי אליבא דר"א קא מבעיא ליה והה"ר אלפס שכתב א) לא ירדנו לסוף דעתו וכתב ב) והא זיקת ב' יבמין דרבנן היא משום גזרת ב' יבמות הבאות מבית אחד ומ"ש התם דצרתה אינה מתיבמת אע"ג דאיהי גופה גזירה (גזרי') [ואנן ניקום ונגזור] גזירה לגזירה והכא צרתה מותרת דלא גזרי' גזירה לגזירה. איכא למימר האי דגזרי' גזירה לגזירה דגזר ר"א משום יתומה בחיי האב קלישה ליה דהא כולה לרבנן לא גזרי' [ולכן] אפי' לר"א לא גזר בצרתה:

א) נראה דל"ל ורב אלפס שכתב גם ביתומה בחיי האב לרבנן צרתה או חולצת או מתייבמת לא ירדנו לסוף דעתו. כצ"ל ועי' בבעל המאור ורמב"ן במלחמות בזה.

ב) נראה דחסר כאן מי הוא הכותב או דצ"ל ומה דיש להקשות לכאורה וכו'.